

Storspove – Årets fugl 2019

Foto: Steinar Myhr / NN.

Lite er kjent om den nåværende situasjonen for storspove i Norge. Men en del tyder på at det blir stadig færre fugler i mange deler av landet. Tilbakegangen i den norske hekkebestanden samsvarer med den negative situasjonen ellers i Europa. Ved å velge storspove som Årets fugl i 2019 håper NOF å engasjere mange til å registrere arten, og bidra til et bedre kunnskapsgrunnlag for bevaringsarbeidet.

Av Paul Shimmings

Storspove er en art som er velkjent blant fugle- og naturinteresserte over hele landet. Artens lange, buete nebb gjør den lett gjenkjennelig. Fuglene har en strekete gråbrun fjærdrakt. Mange kjenner også til storspovens vårlåt, som er en vakker, boblende plystring.

Det finnes mange lokal- og dialektnavn for storspove. Haftorn (1971) nevner flere av disse – kystspove, heispove, regnspove, spue, spoie, spuv, gåsbue, gåsebue, gåsbu, gåspui, langkørr og guri. De mange navnene vitner om at dette har vært en kjent og kjær art for folk flest over store deler av landet over lang tid.

Storspove er vår største vadefugl, med en kroppslengde på 50-60 cm og et vingspenn på 80-100 cm. Hunnen er større enn hannen, med

en kroppsvekt på 540-1000 g hos hanner, og 700-1300 g hos hunner (Cramp & Simmons 1983). Nebbet er i gjennomsnitt lengre hos hunnen, men det er en del overlapp i nebb lengden hos kjønnene.

Noen ganger forveksles storspoven med den nært beslektede småspoven. Som de norske navnene indikerer, er storspoven en større fugl enn småspoven. Andre kjennetegn som skiller de to artene er storspovens lengre og mer tydelig bueformete nebb, småspovens mørke issesider, som danner en tydelig lys «midtskill» på toppen av issen, og tydeligere lys øyenbrynstripe hos småspove enn hos storspove. Videre har begge arter forskjellig sang, men for de uerfarne kan enkelte lyder av de to artene likevel virke ganske like.

Storspoven finnes i mye av Europa, fra Storbritannia og Irland, gjennom Skandinavia, Mellom-Europa og Russland til et godt stykke østover i Sibir. Arten overvintrer i kyststrøk i nordvest-Europa, rundt Middelhavet, Afrika og Midtøsten, Det indiske subkontinentet, Sørøst-Asia og Japan (BirdLife International 2018).

I begynnelsen av forrige århundre utvidet storspoven sitt utbredelsesområde, og i Norge ekspanderte arten sin utbredelse langs flere av landets dalfører (Løfaldli 1994). I følge Haftorn (1971) begynte storspoven å hekke på Østlandet først på 1930-tallet.

For tiden finnes storspoven over store deler av landet vårt. I hekkesesongen kan den påtreffes både langs kysten og i innlandet, og arten er registrert hekkende i samtlige norske

Småspove (bildet) er den arten du lettest forveksler storspove med i Norge. Størrelsesforskjellen er egentlig bare framtreddende når artene står ved siden av hverandre. På utseendet bør du først og fremst legge merke til hodetegningene og nebbet. Nebbet er påfallende kortere hos småspove, og på issen kan du på bildet ane et sentralt lyst issebånd som omgis av mørke kronestriper. En mørk øyestripe danner sammen med mørk kronestripe en slags innramming av den lysere øyenbrynstripa. Foto: Jan Erik Røer.

fylker – unntatt i Aust-Agder (Løfaldli 1994, Artsobservasjoner 2018). I følge Bengtson mfl. (2009) kan imidlertid enkelte observasjoner sommerstid indikere sporadisk hekking av arten også i sistnevnte fylke. Storspove hekker i flere typer åpne habitater, men gjerne i fuktig terreng. Blant de mest brukte hekkebiotopene er lynghei, myr, strandeng, åker og beitemark. Arten returnerer til samme hekkeområde år etter år.

De norske storspovene overvintrer primært i nordsjølandene samt Irland. Arten returnerer til Norge ganske tidlig, og de første fuglene er ofte på plass allerede i mars. Den spiser stort sett virvelløse dyr, men også en del vegetabilsk føde som f.eks. spillkorn. Det er viktig for arten at substratet er mykt nok til at den kan bruke det lange nebbet til næringsøk i jorda.

Bestanden av storspove har gått sterkt tilbake, med en påvist reduksjon i hekkebestandene i samtlige land i Europa. Årsakene til tilbakegangen er mange, og inkluderer følgende:

- Tap, forringelse og fragmentering av hekkehabitater

- Høy predasjon på både egg og unger
- Ødeleggelse av reir under jordbruksdrift
- Menneskelige forstyrrelser i hekkeområder
- Skogplanting
- Opphør av skjøtsel

I Norge har storspove vært rødlistet over en lengre periode. Ved den siste oppdateringen i 2015 fikk den økt trusselnivået fra «Nær truet» (NT) til «Sårbar» (VU), på grunn av en antatt nedgang i den norske hekkebestanden på 45 % i perioden 2000-2015 (Kålås mfl. 2015). På den globale rødlisten står storspove oppført i kategorien NT, som følge av en påvist tilbakegang i verdensbestanden som har vært særlig betydelig i noen av artens nøkkelområder (BirdLife International 2018). Størrelsen på den norske hekkebestanden er vurdert til 2000-3000 par (Shimmings & Øien 2015). I mange undersøkelser i utlandet er det påvist urovekkende lav ungeproduksjon, som ikke er tilstrekkelig til å kunne opprettholde bestandene på sikt.

Aktiviteter i 2019

Siden vi vet forholdsvis lite om dagens

situasjon for storspoven her til lands, bortsett fra at noen lokale hekkebestander har gått tilbake, er det ønskelig å finne ut mer om artens status i Norge.

Aktuelle aktiviteter i NOFs Årets fuglprosjekt for storspove vil være:

- **Når ankommer storspove de ulike landsdelene?** Registrering av ankomsttider og viktige rasteområder for storspove under trekket.

- **Hvor hekker arten?** Kartlegging av hekkende storspove for å danne grunnlag for en oppdatert oversikt over artens utbredelse og bestandsstatus i Norge. Det planlegges ikke å kartlegge hele den norske bestanden, men heller å få en oversikt over hvordan det går med arten i utvalgte områder. Kartleggingen vil kunne identifisere viktige områder for storspove, og områder med store konsentrasjoner av denne arten vil kunne kvalifisere som viktige fugleområder («Important Bird and Biodiversity Areas – IBA») etter BirdLife Internationals kriterier.

- **Hvordan endte hekkesesongen?** Fikk parene fram noen unger, og i så fall hvor mange?

I 2019 kan du bidra med å hjelpe med ny og viktig kunnskap om storspove! Ankomstdata, hekkelokaliteter og hekkesuksess er alle viktige data du kan rapportere slik at NOF og forvaltningen får dannet seg et bedre bilde av situasjonen her til lands. Foto: Steinar Myhr / NN.

Observatørene bes om å legge inn observasjonene av storspove (og selvsagt også av andre arter!) i rapporteringsverktøyet Artsobservasjoner. Her bør man legge inn informasjon både om antall fugler observert og deres aktivitet ved observasjonstidspunktet. Husk å bruke hekkeaktiviteter på alle observasjoner av mulige, sannsynlige eller sikre hekkefugler. Bruk gjerne biotopfeltet i Artsobservasjoner for å beskrive habitattypen nærmere – dette gir oss verdifulle opplysninger om hva slags habitater storspoven har brukt under hekkingen og under trekket. En nærmere beskrivelse av habitat kan skrives som kommentarer til rapporterte funn. Kommentarfeltet kan også brukes til å nevne eventuelle inngrep som vurderes som trusler mot hekkende storspove.

Folk flest oppfordres til å se etter storspove, f.eks. på NOF-ekskursjoner. En passende anledning kan være i forbindelse med «Verdens storspovedag» (World Curlew Day). Dette er et initiativ som ble startet av en ildsjel – Mary Colwell – i England, og som ble feiret

for første gang i 2018. Det er meningen at dette skal være en begivenhet som finner sted 21. april hvert år. Det ble viet mye oppmerksomhet rundt storspove som art, om dens tilbakegang og årsakene til denne på selve dagen i 2018. På denne tiden av året vil mange storspover være i etableringsfasen i hekkeområder, mens andre raster under trekket. Dette er noe som NOFs lokallag gjerne kan markere, f.eks. med fuglekikking og enkel servering, gjerne i områder der det finnes storspove.

NOF kommer med mer informasjon om storspove og aktuelle aktiviteter knyttet til Årets fugl-prosjektet i neste nummer av *Vår Fuglefauna*. Følg også med på nyhetssakene på NOFs nettsted (www.birdlife.no). Allerede nå kan man imidlertid begynne å planlegge turer i 2019 til steder der det kan være storspove!

Referanser

- Artsobservasjoner 2018. Rapportssystem for arter. Tilgjengelig fra: www.artsobservasjoner.no, nedlastet: 26.10.2018.
- Bengtson, R., Johnsen, A., Selås, K. O., & Steel, C. 2009. Hekkefuglatlas for Aust-

Agder 1995-2004. *Fugler i Aust-Agder Supplement* nr. 1 2009. Norsk Ornitologisk Forening avdeling Aust-Agder, Arendal. 485 s.

BirdLife International 2018. Species fact-sheet: *Numenius arquata*. Tilgjengelig fra: <http://www.birdlife.org>, nedlastet: 25.09.2018.

Brown, D. J. 2015. International Single Species Action Plan for the Conservation of the Eurasian Curlew *Numenius arquata*, *N. a. orientalis* and *N. a. suschkini*. *AEWA Technical Series* No. 58. Bonn, Germany. 68 s.

Cramp, S. & Simmons, K. E. L. 1983. *The Birds of the Western Palearctic. Vol III: Waders to Gulls*. Oxford University Press, Oxford. 913 s.

Haftorn, S. 1971. *Norges Fugler*. Universitetsforlaget, Oslo. 862 s.

Løfaldli, L. 1994. Storspove *Numenius arquata*. S. 206 i: Gjershaug, J. O., Thingstad, P. G., Eldøy, S., & Byrkjedal, S. (red.). 1994. *Norsk Fugleatlas*. Norsk Ornitologisk Forening, Klæbu. 551 s.

Kålås, J. Å., Dale, S., Gjershaug, J.O., Husby, M., Lislevand, T., Strann, K.-B. & Strøm, H. 2015. *Fugler (Aves)*. S. 67-70 i Henriksen, S., & Hilmo, O. (red.). *Norsk rødliste for arter 2015*. Artsdatabanken, Norge. 193 s.

Shimmings, P. & Øien, I. J. 2015. Bestandsestimater for norske hekkefugler. *NOF-rapport 2-2015*. 268 s.